СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 128. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 4. червня, 1927. VOL. XXXV. No. 128. Jersey City, N. J., Saturday, June 4. 1927. THREE CENTS

СУДДЯ ЗА САКОМ І ВАНЦЕТТІ

КОТІЛЬО З НЮ ЙОРКУ ВЗИВАЄ ГУБЕРНАТОРА ФУЛЕРА „ВИМІРИТИ ПОВНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ".

БОСТОН, 2. червня. — Губернатор стейту Месечузетс Фулер дістав нині довжезний лист від Салватора Котільо, судді висшого суду стейту Ню Йорк, в якому суддя взиває губернатора виміряти Сакови й Ванцетті справедливість, яка не знала-би ніяких сумнівів.

Суддя Котільо каже в своїм листі межи иншим, що, будучи самий Італійцем з походження, він зацікавився долею Сака й Ванцетті та бачився з ними раз у тюрмі. Підчас розмови з Ванцетті, — було се в 1923. році — Ванцетті роскрив йому своє серце, і суддя є щиро переконаний, що сей чоловік не міг поповнити злочину, який йому приписують.

Дорадний комітет, іменований губернатором для розглянення справи та видання губернаторови опінії, збереться вже сими днями на нараду.

ЗАРЯДЖУЮТЬ ВЕЛИКИЙ СТРАЙК НЮЙОРСЬКИХ КУШНІРІВ.

СТРАЙК ВИКЛИКАНИЙ НЕСПОДІВАНО НА 3. ЧЕРВНЯ НА 8. ГОДИНУ РАНО.

НЮ ЙОРК, 2. червня. — По місцевих відділах юнії кушнірів відбувалося нині голосовання над питанням робітничих домагань до властителів. Бесідниками на сих мітингах виступали звичайно представники лівого, себто радикального крила, які нападали урядників Американської Федерації Праці як на зрадників робітничої справи та закликали робітників до страйку.

Всі майже збори ухвалили поважною більшостю голосів почınати страйк, який і заряджено на 8 годину завтра рано.

Властителі кушнірських робітень кажуть, що вони не сподівалися страйку в сю хвилю.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ПОВЕНИ.

ШИКАГО, 2. червня. — Нині почалася тут конференція в справі повени, склихана мейорами міста Шикага, Ню Орлінса й Ст. Луиса. На конференцію звявилося коло півтора тисячі делегатів.

Конференцію отворив шикаговський мейор Томсон довшою промовою, в якій назвав повінь великим обжалованием федерального уряду.

Конференція має придумати способи, якими можнаби запобігти на будуче подібним нещастям.

„ПРОГИБІЦІЯ ШИРИТЬ ЛИЦЕМІРСТВО".

НЮ ЙОРК, 2. червня. — Бувший сенатор Водсворт виголосив тут у републиканському клюбі промову про прогибіцію, яку він назвав ширителькою політичної гіпокризії (лицемірства).

Від коли заведено прогибіцію, говорив він, всі політики вважають своїм обовязком заявлятися за нею, хоча в дійсности ніхто з них приватно прогибіції не придержується.

ЖІНКА ГРЕЯ ВІДВІДУЄ ВБИЙНИКА ПЕРШИЙ РАЗ.

ОСИНИНГ, Ню Йорк, 2. червня. — Жінка Грея, котрий на спілку з панею Снайдер убив мужа пані Снайдер і був разом зі своєю любкою засуджений на смерть, відвідала нині свого мужа в тюрмі, де він дожидає виконання кари смерти. Є се перше побачення жінки з мужом від часу, як його арештовано як підозрілого за вбивство.

Говорили вони якої півтора години. Розмова відносилася передовсім до заходів о добутте для Грея другої розправи.

ЗАСУД ПРОТИ ЧЛЕНІВ ЮНІЇ.

МИНІОЛА, Лонг Айленд, 2. червня. — В повітовім суді засуджено нині трох урядників місцевого відділу робітників, що набивають на нові будівлі лати, яким один будівляний контрактор закинув, що вони домагалися від нього хабара, грозячи йому на случай незаплачення страйком робітників. Суддя засудив їх на вязницю, яка має тревати від 2 до 4 літ.

ДИКЕ ВБИЙСТВО ДІВЧАТ.

СКРЕНТОН, ПА., 2. червня. — На старій відлюдній дорозі, що веде через так званий Бостон Сетлемент у повіті Лузерн, найдено нині коло 11. годині рано тіла двох дівчат. Дівчата роспізнано як 19-літну Геневіеву Моніку та 20-літну Едиту Фонцу, обі з Вилкс Баре.

Обі погибли від куль, вистрілених їм у голову з близької віддалі. Одна з них мала на собі сліди побиття по голові твердим предметом. Друга була видно знасилувана.

Поліція почала сейчас слідство та пошукування за виновниками. Довколичні мешканці пригадали собі, що вони бачили нині рано гарний автомобіль. Опираючися на сю познаку, поліція арештувала 33-літного Кармела Маранду з Питстона, котрий має такий автомобіль. Маранда заявляє, що він не має нічого спільного зі злочином.

УРЯД НЕ ДОЗВАЛЯЄ ЗЕЛІЗНИЦЯМ ЛУЧИТИСЯ.

ВАШИНГТОН, 2. червня. — Урядова Комісія Межистейтової Торговлі розглядала нині прозьбу зелізничого підприємства Ню Йорк Сентрел о дозвіл злучитися зі системою Де Биг Фор, Мишиген Сентрел та 4 другими зелізницями в одно підприємство. Комісія заборонила сю комбінацію як шкідливу для публичного добра, бо така комбінація знищилаби менчі зелізниці, які потрібні для народного господарства.

ПЕРЕДВИБОРЧІ РЕВІЗІЇ.

Пишуть до „Діла": Дня 14. травня ц. р. переведено ревізію у п. Степана Сілецького, управителя школи в селі Лютовиськах, п. Самбір, одначе, розуміється, нічого не найдено, хоч уже досвіта звявилося в селі богато поліції і тайні агенти. Це наказний війт Н. Калакун заденунціював управителя школи, котрий поза працею на полі кооперативним до ніяких инших справ не мішається. Треба зазначити, що хтось невислідженний вже двічи вибив наказному війтови вікна, а в часі Великодних Свят стріляно навіть до нього до хати. Цікава річ, чому ревізія нападає на невинних людей та ще на учителя.

М. БІЛИЙ НА ВОЛІ.

Голосна справа Михайла Білого, селянина з Березовиці Великої, повіт Тернопіль, що його осінню м. р. тернопільська лава присяжних засудила була на кару смерти за передачу до перетримання знакомому кільох комуністичних брошурок, знайшла своє закінчення знова перед лавою присяжних у Тернополі. В суботу, 14. травня ц. р., відбулася поновна розправа в наслідок скасування першого присуду Найвиим Судом. Білого обвинувачувано далше за повищий факт за державну зраду. Тим разом присуд випав інакше. Лава присяжних вісьмома голосами заперечила вину Білого, тому трибунал увільнив його негайно від вини й кари і його безпроволочно випущено на волю. Боронили адвокати д-р Стефан Шухевич і д-р Степан Баран.

НАУКОВІ ВІДРЯДЖЕННЯ ЗА КОРДОН.

Комісія Укрголовнауки в справах розподілу наукових відряджень за кордон ухвалила відрядити 70 наукових співробітників центральних українських інститутів і, крім того, далсім відряджень робітникам мистецтва, зокрема Курбасові та Юрі.

З нагоди цих відряджень заступник НКО Ряппо в розмові з співробітником „Пролетарської Правди" сказав:

„Цього року число наукових відряджень за кордон дуже збільшується і це робиться з метою підвищення кваліфікації наукових робітників. Серед тих, хто поїде за кордон, найбільше є робітників медицини, хеміків та фізиків. Понад половину відряджених становлять молоді наукові робітники, асистенти й аспіранти, бо до наукової роботи треба ширше залучати молодь.

„Підвищенню кваліфікації робітників і зміцненню наших наукових звязків з закордоном безперечно дуже сприятиме той „тиждень" учених природознавців, що його в Берліні влаштовує німецький уряд, та що в ньому братимуть участь учені Радянського Союзу, зокрема України. Наші наукові робітники за кордоном братимуть участь у багатьох ріжних наукових конференціях і зїздах Німеччини, Італії і Франції".

З ПОДВИГІВ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСАРЩИНИ.

До львівського „Діла" пишуть:

Громада Дичків, тернопільського повіту, дарувала понад 400 квадратових сяжнів громадського грунту на будову латинського костьола. Опісля таж громада постановила випродати читальні „Просвіти" в Дичкові 90 квадратових сяжнів грунту під будову читальні за ціну 180 зол. (2 зол. від сяжня, це на сільські відносини висока ціна). Однак і тих 180 зол. постановила громада призначити на косцюлок як першу цеголку. Не вважаючи на таку благородну ціль, повітовий виділ затвердив тільки даровизну для косцюлка, а відмовив затвердження продажі 90 сяжнів у користь чит. „Просвіти" тому, бо кошти будови косцюлка мають виносити 30.000 зол., отже квота 180 зол. як перша цеголка є дуже незначна. Крім того грунт, проданий читальні, віддалений від майбутнього косцюлка на 15—20 м., а це прецінь недопустиме.

Так господарить комісарщина в громадах і повітових радах. Коли наказний комісар, певно Поляк в українській громаді (850 гр. кат. і 190 лат.), дарує 400 сяжнів на косцюлок, то повітовий виділ затверджує даровизну, але коли продаєтьсє читальні „Просвіти" 90 сяжнів по високій ціні, то той самий виділ відмовляє затвердження, бо це невеличка ціна для косцюлка, що має коштувати 30,000 зол. Так господарять у нас громадським майном, так насміхаються в живі очі з української громади.

Є це тільки маленький причинок до режиму розтратної і протигромадської комісарщини.

В СПРАВІ ОСНОВУВАННЯ ПРИВАТНИХ ШКІЛ У ПОЛЬЩІ.

Львівська шкільна кураторія повідомляє, що хто хоче оснувати приватну школу, діточий садок, захоронку і т. п., має внести подання за посередництвом дотичної Повітової Шкільної Ради до кураторії найменше на три місяці перед реченцем плянового отворення і ждати на рішення, яке за той час кураторія видасть. Перед рішенням кураторії згл. з міністерства віроісповідань і освіти не вільно нікому отвирати приватної школи чи приватного наукового заведення під загрозою законних наслідків.

ЗНОВ ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

Дня 23. травня ц. р. зачався в Луцьку великий політичний процес проти 61 обвинувачених, нібито членів революційних організацій луцького і дубенського повіту, яким акт обвинувачення закидає, що вони в осени 1924-го року і на весну 1925-го р. палили польських дідичів і колоністів та вбивали польських посадників. Процес потягне яких шість тижнів. До оборони визначено 9 місцевих оборонців з уряду, крім того зголосилося на оборонців кількох адвокатів з Варшави під проводом адв. Дурача.

В УКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК.

Комісія історичного словника української мови готує до видання великого словника на кілька томів. Зібрано 16,202 картки з 12 історичних джерел. Остаточно виготувано до друку перший том, що містить слова на літери А—Д.

Комісія для дослідження історії громадських течій на Україні провадить цікаву роботу, використовуючи архівні матеріяли, переважно київські, а також инших міст України й Союзу, як Харків, Полтава, Ленінград, Тула. Використовується також велику збірку Стешенка й Стебницького.

У виданні комісії вийшов збірник „Декабристи на Украйні". Тепер готують до друку збірник матеріялів до процесу Кирило-Методіївського братства в звязку з його 80-річчям, що має бути цього року.

Крім того комісія виробила плян популярних лекцій по робітничих клюбах.

Науковий співробітник УАН, радник радянського повпредства в Празі, Калюжний надіслав до етнографічної комісії УАН дуже цікаві матеріяли відносно характеристики первісної громади, що їх він зібрав у Прикарпатській Галичині.

Кабінет в справі вивчення книги й читача, що існує при інституті книгознавства, провадить підготову роботу всеукраїнського значіння до обслідування бібліотек. Будуть обслідувані всі бібліотеки України ріжних типів.

Для збирання відомостей кабінет звязався з клюбним відділом Головполітосвіти й иншими організаціями.

УАН порушила перед Укрнаукою клопотання про те, щоб вжити заходів до збереження найцікавіших і найтиповіших скель у північній частині острова Хортиці, які підчас будування Дніпрельстану можуть бути зруйновані.

ВАТИКАНСЬКЕ СВЯТО.

Дня 6. травня Ватикан святкуватиме 400-літні роковини своєї геройської оборони, чи пак: швайцарсько - папської гвардії перед еспансько-німецькими „ляндскнехтами", які проти волі Карла Бурбонського дійшли до римських мурів і здобували їх надаремно. На це свято приїде чимало церковних достойників. Після нього збереться кардинальська колегія, яка імовірно крім инших справ займеться теж призначенням нових кардиналів. Тепер усіх кардиналів є 65. Папа Сикст V. призначив у 1586 р.— 70 кардиналів, число шановане традицією. Кожна країна має свого кандидата, якого сподіється бачити кардиналом. Австрійська преса згадує прим. д-ра Зайпля з огляду на його суспільні заслуги, як також тому, що останній кардинал Австрії архиєпископ Піфль був призначений ще в 1914 р. Ми могли би мати ще більші претенсії, як би вірили, що наш один кардинал у силі змінити кардинально відношення Ватикану до нашої церкви. — („Діло").

ФРАНЦІЯ БЕРЕ УЧАСТЬ В РОЗОРУЖНІЙ МОРСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПОВІДОМЛЯЄ СЕКРЕТАРІЯТ ЛІГИ ПРО ВИСИЛКУ ДВОХ ДЕЛЕГАТІВ.

ЖЕНЕВА, 2. червня. — З Парижа повідомлено неофіціяльно Секретаріят Ліги Націй, що Франція вишле на пропоновану през. Кулиджом розоружну морську конференцію двох обсерваторів гр. Кльозеля і Павла Бонкура.

Кромі Англії возьмуть участь в конференції: Японія, Італія і Франція.

АДМІРАЛ БАТЛЕР ВИЇХАВ ДО ТІЕНТСИН.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПРОТИЧУЖИНЕЦЬКИХ РОЗРУХІВ В ПЕКИНІ І ТІЕНТСИН.

ШАНГАЙ, 2. червня. — Адмірал Батлер виїхав на кружляку Річмонд до Тіентсин. В той сам час виїхало 1.900 американських жовнірів для охорони міста. До Пекину знова прибуде залога з Филипинських островів. Нові воєнні скріплення мають на цили запобічи повторению тих нещасть, що мали місце в Ганков і Нанкінг. А що північна армія цілком розбита і військо розлітається, можна надіятися нових розрухів і протичужинецьких виступів.

ЛИНДБЕРГ ПЕРШИЙ РАЗ СПІЗНИВСЯ.

МРАКА НА АНГЛІЙСЬКІМ КАНАЛІ ПРИПИНИЛА ПОВОРОТ ДО ПАРИЖА.

ЛОНДОН, 2. червня. — Линдберг мав відлетіти аеропляном до Парижа, щоби попращатися з Францією та відїхати на кружляку Мемфіс до Америки. Та відлет треба було відложити через те, що над Англійським каналом повисла сильна мрака. Кажуть, що Линдберг мимо цего хотів летіти, але Летунський Клюб противився тому.

Знова в Ле Бурже, себто в тім місци де він мав злетіти на французьку землю, зібгдося величезне число народа, щоби ще раз побачити і попращати героя. Хоч падав дощ і була мрака, всі надіялися приїзду Линдберга і ждали. Та тим разом прийшла відомість з Лондону, що лет відложений. Люди ще далі ждали, бо казали, що Линдберг дуже точний і тяжко подумати, щоби він тим разом спізнився.

АНГЛІЯ НЕ БУДЕ СПИНЯТИ ТОРГОВЛІ З СОВІТАМИ.

ПРИЗНАЄ СОВІТАМ ТІ САМІ ПРИВІЛЕЇ, ЩО І ДРУГИМ ДЕРЖАВАМ.

ЛОНДОН, 2. червня. — Домашній секретар сер Гикс подає, що совіти будуть могли вести торговлю з Англією далі на тих самих умовинах, що її ведуть другі держави. Дозвіл на визд до Англії дістануть одначе ті піддані Радянського Союза, що зложать спеціяльну присягу, що не будуть вели в Англії совітської пропаганди.

Уряд помістив на чорній листі около 100 осіб, які будуть мусіли опустити Англію. В тім числі міститься цілий тісний штаб совітського посольства.

В НАС ХОЛОД, А У ВІДНІ СПЕКА, ВІД ЯКОЇ ЛЮДИ ГИНУТЬ.

ВІДЕНЬ, 2. червня. — В Австрії панує тепер сильна спека, якої не памятають від довгих літ. Люди падають на вулицях, а були випадки смерти. Особливо терплять мешканці Відня. На найблизші дні предсказують зміну, бурю і холод.

КАЖЕ, ЩО ДОПУСТИВСЯ ВБИЙСТВА В ГІПНОЗІ.

ЖЕНЕВА, 2. червня. — Суддя в Делемонт опинився в дуже тяжкім положенню, коли мав засудити Далера за те, що вбив стару жінку Ельдерман. Далер признався до вчинку, але боронився тим, що він обрабував і вбив жінку під впливом гіпнози, якої доконав на нім професійний гіпнотизер Йосиф Вальтіє. Він казав, що добре сталося, що його тепер приарештували, бо він був би вбив ще дві богаті особи, які були на листі у Вальтіє. Суддя віднісся до Парижа, де перебуває Вальтіє в справі його арешту. Буде мав рівною тяжке питанне до вирішення: хто властиво винен, чи Вальтіє чи Далер, чи оба.

МАДАМ БОРОДІН ПОЧУВАЄТЬСЯ НЕЗЛЕ.

ПЕКИН, 2. червня. — Кореспондентови, що відвідував мадам Бородін, яку приарештовано на кораблі Память Леніна під замітом шпіонажі, відповіла жінка совітського посла, що вона в нічім невинувата. Вона їхала до Шангаю, щоби покупити собі суконки, бо вони в Москві дуже дорогі. Політика її так дуже не обходить. Розповідала, що з нею обходяться в арешті дуже добре та що сам генерал Ченг Тсунг Ченг запросив її одного разу на обід до себе.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТЕР ФІНАНСІВ ЗРЕЗИГНУВАВ.

ТОКІО, 2. червня. — Віскавнт Такагаші, японський міністер фінансів подався до димісії. Як причину подав він свій старий вік. Такагаші відомий як визначний фінансіст. Він то вирятував в послідних часах Японію від великої банкової кризи. Хоч старий літами, але дужий. Кажуть, що властивою причиною його резигнації було це, що уряд вислав нові війська до Китаю. З цею політикою уряду він не погоджується, бо все є за миром співжиттєм з Китаєм.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОШАНОВАННЄ СЕБЕ Й ДРУГОГО

Капітан Линдберґ, американський летун, що здобув собі славу на весь світ своїм перелетом через Атлянтійський океан, мав цікаву розмову з представником одної англійської ґазети. Розмова велася на перегоновім поли, і кидає вона немало світла на характер сього великого чоловіка.

З перебігу розмови виходить, що представник ґазети говорив до Линдберґа так, немовби на думку ґазетяра Линдберґ уважав тільки летничий подвиг поважання гідним доказом відваги. Ґазетяреви здавалося, що такий славний чоловік поважає тільки себе самого та свою роботу. Йому здавалося, що він другого шанувати не може; що він у чужій роботі не може бачити нічого великого.

На велике здивованнє ґазетяра він не стрінув у Линдберґа сього всього.

Певно, Линдберґ має пошанованнє до себе самого та свого вчинку. Він не криється, що на його подвиг треба було рішучости й відваги. Він собі ніякого признання не відбирає.

Однак, рівночасно з тим він признає пошану й другим людям. Він каже, що він самий не богато зробивби, колиб так його хтось поставив джокейом та казав управляти конем підчас перегонів. Він навіть каже, що в перегонах бувають моменти, які вимагають стільки само відваги, скільки треба до перелету через Атлянтійський океан. Він каже, що він почувби страх, якби так йому прийшлося рушати з місця серед натовпу коний, та що він волівби летіти самотиною через океан.

Летіти самотиною через океан для нього, видно, розмірно легка справа. Його відвага спрямована в сьому напрямку, і до неї він надається, а до другої ні. Він се знає, через те він шанує другого чоловіка за його роботу. Сей пошанівок не перешкаджає йому домагатися пошанівку для себе від других і шанувати себе самого в своїй власній оцінці.

Капітан Линдберґ не встидається й не боїться признати, що він не надається бути джокейом. В сьому є теж відвага, горожанська відвага, себто відвага наразитися на кепську опінію других людий. Бож кілько то є таких людий, серед ґазетярських репортерів і на других становищах, які почувши, що людина признається нездібною робити одну роботу, відразу тратять до неї пошану як до людини, яка не надається до нічого?

ДВІ ПРОМОВИ

Найактуальнійше питання сучасної міжнародньої політики є питання большевицьке. З часу виявлення активної участи большевиків в китайському русі проти Европейців почала накреслюватися більш активна боротьба проти большевиків в першу чергу зі сторони Англії, а за нею й инших держав.

Майже одночасно з уступленнєм головного команданта китайських революційних війск Кай-Шека з південно-китайського уряду та заснования ним свого національно-революційного уряду відбувся трус в пекинськім большевицькім посольстві. При ревізії сконфісковано тайні документи, а відтак арештовано не лише Китайців, а й Росіян.

Большевицький вплив у Китаю тепер майже спаралізований і там закріплює свою владу Кай-Шек. Це болюча поразка большевиків в китайській політиці. Вони вже заповідали початок революції в ріжних азіятських кольоніях Англії, Франції та инших держав. А далі вони сподівалися, що це може таки приведе до нових заворушень в самих тих державах, а потім до світової революції, в якій большевики бачуть свій одинокий ратунок. Але, здається, всі їх надії завели. Китай находить свої власні шляхи боротьби за свої права та за визволення зпід европейської опіки. Тому там уже накреслюється навязанне зносин між Кай-Шеком та европейськими державами, які можуть привести до визнання уряду його та підписання нових договорів між державами а Китаєм.

Тепер Кай-Шек іде побідно проти армії Джан-Дзо-Ліна, північного реакційного диктатора, і не виключено, що нарешті йому пощастить опанувати цілим Китаєм та припинити горожанську війну, яка точиться вже довші роки. Можливо, що й держави Европи не стануть перешкаджати йому в осягненю сеї мети, бо й їм спокій у Китаю потрібний не меньше, як самим Китайцям.

Се показувало би, що вже тепер цілком певно заповідається провал большевиків у Китаю, а це мабуть був чи не останній козир на однокий порятунок на світову революцію.

Кажуть люде, що одне нещастя тягне за собою друге. Так воно сталося і з большевиками. За розгромом їх політики в Китаю прийшов розгром і в Европі. Розгром почала Англія, перевівши ревізію в большевицькій торговельній місії. Другі держави собі стали показувати, що й вони не є проти розриву всяких зносин з большевиками.

Разом з тим і Америка, що увесь час вела свою власну політику супроти большевиків, кинула політику пасивного заховання до боротьби з ними та виступила проти них активно.

Боротьбу з комуністами вело тут наперед громадянство, а збиралася вона головно в робітничих юніях. Тепер комуністів викинено майже з усіх робітничих юній та взагалі відтято від робітничого руху, а Вол, один з провідників Американської Федерації Праці, публично домагається від уряду активної боротьби з комуністичними органїзаціями в Америці як ворогами американської держави, демократії та робітництва. Він навіть висловлює гадку внесення поправки до американської конституції, яка давала би владі право боротися самими рішучими засобами з большевиками.

Тепер знова американський посол в Парижі Герик виголосив промову на „Декорейшен Дей" на цвинтари американських жовнірів, що поховані в Парижі. Ся промова його була майже вся направлена проти большевиків, яких він характеризував найзавзятійшою у світі тиранією. Він закликав до боротьби з большевицькою „гидрою", що несе загрозу правовому устроєви всіх цивілізованих держав. Він осуджує большевиків, як провокаторів демократизму, що під маскою демократизму завели під своїм пануванням тиранію, гіршу від часів римських цесарів.

Закликаючи всі цивілізовані держави, всі культурні народи до боротьби проти „злісного руху з Росії", він заявляє, що Америка, яка боролася довгі роки за демократію, буде безпощадно боротися і з новоявленою тиранією большевиків, як батьки теперішніх Американців боролися проти тиранії королів.

Найвпливовійша французька ґазета „Матен" висловлює гадку, що промову американського амбасадора треба розглядати як політичний акт, який свідчить про те, що Америка не лише буде й далі оберігатися від „большевицького мікроба", але й буде підтримувати кожне обєднання держав, що буде прямувати до знищення большевиків.

Майже одночасно на обєднаній конференції Комуністичного Інтернаціоналу виступив з палкою промовою знаменитий Троцкий. На перекір рішенню конференції повести більше активну комуністичну пропаґанду в Китаю, він заявив, що навпаки ліве крило (комуністичне) китайської партії „куомінтаґу" треба зліквідувати та орґанізувати совіти зі всіх революційних елементів. Разом з тим він критикував взагалі політику комуністичної партії та зокрема в Росії. Той режім, який установила комуністична партія в Росії, старий лідер її та вожд називає „гіршим всякого імперіялістичного".

Так зійшлися в оцінці комуністичної партії два відповідальні політики. Один з них посол демократичної Америки, а другий найактивнійший діяч комуністичної партії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВІД ГОЛОВИ РИБА СМЕРДИТЬ.

В польській україножерній ґазеті „Дзєннік Бостоньскі" найшов я згадку про Україну. Але то така згадка, що мені аж стидно стало, коли я її став читати.

Ся згадка має наголовок: Урочистосць україньска на чесць марш. Юзефа Пілсудскєго. Як я прочитав сей заголовок, я гадав, що се якісь прихильники польської орієнтації, але читаю далі, а то пишеться, що в селі Джурині, чортківського повіту, українські селяни урядили з приводу іменин Пілсудського якусь параду, вивішували українські прапори, і таке инче.

Цілий обхід на честь Пілсудського, завойовника української землі, починався богослуженнєм у греко-католицькій церкві...

Читаючи сю новинку, я паленів зі стиду над самими українськими „влосцянами", що впали так низько, що пішли співати „многая літа" і деклярувати свою льояльність маршалкови, що загнав їх і їх діти в ляцьку неволю. Збирала мене злість на сих селян, але що можна дивуватися сим селянам, коли тут греко-католицький священик править богослуження за здоровля маршалка, та молиться, щоби він був далі такий здоровий та може ще більше українського народа загнав у ляцьку неволю. Та й сей „ґреко-католіцкі проборщ", що правив богослуження, не самий, бо попри нього є тисячі других, які кождого дня співають славословія президентови польскей ржечипосполітей та моляться за доблеснє польське війско. На кождім богослуженню так моляться пастирі українських католиків, а над ними стоїть повага українських епископів, що складали присягу після польсько-римського конкордату.

Коли до Америки прийшла вістка про сей конкордат, то польські підлизайки стали здержувати наш нарід перед протестом проти того конкордату, кажучи, що він не буде мати великого впливу на наш нарід. Казали, що се нашому народови не пошкодить, коли там священики будуть згадувати президента польської републики в українських церквах. Коли їм звертали увагу, що на сьому не скінчиться, що раз почата гниль буде йти далі, то сі закиди називали натяганнями. Тепер ми бачимо, до чого се доводить. Конкордат говорить про молитви за уряд на кождім богослуженню, та про обхід польської конституції третого мая, а про іменини маршалка не говориться нічого. Але видно місцеві польські урядники та польські ксьондзи вже натиснули на нашого почцівеґо рускеґо ксенжулька, а сей, вірний раб божий, без одної порошини людської чести й гідности в своїй души, подався. Як покірний раб, який зробив уже одну прислугу, він робить другу, а за нею трету.

Вчора на богослуженню згадував польський уряд, нині править уже добровільно богослуження за здоровля Пілсудського, позавтра буде правити богослуження в честь польської побіди, а відтак може й відправить богослуження за здоровля тих відважних польських „лицаржуф", що кипятком на смерть спарили оо. Підляшецького й Галібея в Монастирисках.

Як хто подався на раба, то вже буде рабом на віки. Нині він робить маленьку чемність, маленьке рабство, а завтра зробить більше. Нині він не здобудеться на протест, а завтра він уже робить справдішне свинство.

К. Карпій.

„ЙОГО ЗАБУТО!"

Рік 1902 — це в історії Лемківщини епохальний рік. До цього року не було там ніякого національного, політичного ні культурного життя! Старо-руська інтелігенція, яка складалася лише з духовенства, не інтересувалася життям Лемка. Не бачила рації праці та зусиль на піднесення не то що національного духа, але навіть гідности людини та гиґієнічного життя. Церква давала лік на терпеливі зносіння переслідувань і кривд, — а „русскість" (себто Москва) живила дурну надію на „білого царя".

І в такому національному невіжестві та в християнській покорі темноти жила вся наша Лемківщина.

Та від 1902 року повіяло иньшим духом.

В цьому часі прийшов на Лемківщину, до Нового Санча, блаженної памяти Василь Сас Яворський, совітник уряду податкового.

Як політик і горячий патріот, він зачав енерґійну роботу для піднесення Лемківщини.

Він перший приніс і кинув на Лемківщину клич: робота для народу і збудження його національної свідомости та приналежности до українського пня.

Кацапня, яка з початку пішла з совітником, виступила против його, коли пізнала його українськість, а навіть відібрала першу бурсу в Новім Санчи, заложену Яворським, і виховувала в ній яничарів лемківських!

Яворський заложив тоді свою українську бурсу в Новім Санчи, якої питомцем бути мав і я честь та щастя!

В бурсі цій виховувалися лемківські хлопці. Набираючи знання науки та національної свідомости, хлопці розїзджалися по селах в часі ферій і розносили нову ідею в свої хати і в серця своїх людей. Дух національний підносився. До того допомагали ще учителі та нові молоді священики, спроваджувані таки Яворським.

Він розумів, що патріотичне духовенство та учительство має велике поле праці та попису. І дійсно, та занедбана народна нива лемківської землі показалася гідною праці та труду. Нарід підносився. По селах виростали читальні „Просвіти", кружки Сільського Господаря, українська ґазета та книжка мали доступ на Лемківщину. — Що раз то більше учеників-Лемків записувалось до українських бурс... За короткий час були вже три українські бурси: в Сяноці, Новому Санчи і в Горлицях...

Великі три твердині!

І щож булоби з нами, лемківськими хлопцями, якби не Яворський? Хто з нас бувби зазнав хоч трошка науки? І в якому морі булиб ми потонули? Кругом була кацапня, аж шипіло! Скільки то гарних характе-

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(17)

Олена, хлипаючи, пішла. Карпюк ще лиш хвилинку перетрушував крам і робітню, вибираючи до міха дрібні, але цінні річи. Коли назад проліз крізь діру в стіні, Олена вже була одягнена.

— Чи що взяти з собою? — спитала.

— Не треба, бо дорога буде тяжка, не вдвигнеш.

— Я маю святочний одяг. Шкода лишити.

— Ми мусимо йти дуже скоро. Як будеш двигати що, будеш приставати. Я мусів би лишити тебе, щоби разом з тобою й мене не спіймали. Маємо твої червінці, маємо троха срібла й золота. Що нам буде треба, купимо. В Сучаві причепурю тебе як паву. Нащо нам вже тепер двигати шматте!

Карпюк згасив свічку, Олена відчинила віконниці й вікно. Обоє вилізли на подвіре. Карпюк мав ключ, отже відчинив браму каменниці і вони вийшли на улицю. Вже сіріло. Були перші, що по відчиненню Галицької брами вийшли за місто. Він двигав міх, а вона заплакана йшла з порожними руками.

Довго вони мандрували, бо не йшли головними шляхами, але манівцями. Ішли майже весь час пішки, ріжно переодягаючися. До Молдави таки пробралися.

II.

Рота коронного гетьмана Конєцпольского пустилася на Броди, Хмельницький поїхав з нею. Віз Хмельницького був запряжений добрими кіньми, ліпшими, як були коні гетьманського війска. Не диво, що віз котився туй за війском, не відстаючи. Впрочім коронне війско взагалі не дуже квапилось, бо зупинялося скрізь там, де мож було щось зареквірувати. Село, чи шляхоцький двір, православне чи католицьке приходство, було їм однаково. Не реквірували тільки там, де шляхоцька міліція була сильнійша, як рота, і шаблями загатила роті приступ до двора; чи до села.

Щоби з ротмістром і з иншими польськими старшинами як найменше балакати, Хмельницький їхав позаду цілого походу, за своїм возом, котрий їхав за треном ротмістра. За те свому чурі приказав їхати з війском, але менше балакати самому, більше тягнути за язик других. По першім попасі Хмельницький присилив свого коня до воза і пересівся на віз. Розтягнувся на сіні і їхав вигіднійше як на кони. Чура, що їхав попереду перед війском, побачив далеко перед собою село. Спинив коня і стояв край дороги, аж війско і трен пройшли попри него і надїхав Хмельницький. Чура скочив з коня, присилив його до сотникового задержавши віз, і сам присівся до Хмельницького. Віз рушив.

— Хочу вам щось сказати, пане сотнику, — чура промовив і замовк.

— Я собі так міркую, що хочеш сказати, бо инакше не лізби до мене. Отже, що таке?

— Ротмістр щось хоче про вас знати. Питав мене, куди ми їздили.

— Щож ти йому сказав?

— Я брехав так, як ви мене навчили. Сказав, що я не все був з вами, що ви мене і віз лишили були у Львові, та самі кудись повіялися на цілий тиждень. Потому питав, як ви живете з чигиринським підстаршиною, та що балакаєте про него. Мене се питаннє захопило несподівано і зразу я не знав, що відповісти. Отже я сказав, що ви про Чаплінського з нами ніколи не балакаєте, але ви мабуть його великий приятель, бо часто з ним запиваєтеся. Як не у вас в Суботові, або в його дворі, то бодай у Авруумка в Чигирині. Чи я добре відповів?

— Дуже добре. Бреши далі так.

— Се, що ви з ним запиваєтеся, не брехня.

— Се ні, але що я його приятель; ще й щирий.

На переді походу заграла сурма на знак, що похід стане.

— Ми не обовязані танцювати так, як його сурма грає, отже їдьмо далі, — сказав Хмельницький. — За селом станемо і будемо їх дожидати. Не хочу, щоби в селі народ гадав, що й ми помагали в тім рабунку. Але сідаймо на коні, бо возом не легко буде випередити війско, котре собою загатило дорогу. Їдучи верхом, може й для воза зробимо дорогу.

Хмельницький і чура зіскочили з воза і сіли на коні.

— Поганяй! — Хмельницький крикнув до візника і пустився чвалом вперед. За ним чура, за чурою віз. Минули роту і вїхали в село. До першого стрічного Хмельницький крикнув „війско йде!" і почвалав далі. Спинив коня далеко за селом, сів назад на віз і далі казав їхати поволи. Подумавши хвилю, приказав станути, позвав чуру до себе і спитав його:

— Ти знаєш дорогу до Бродів?

— А чомуж би ні? Все просто носа і на кінци язика.

— Отже їдь вперед аж до Бродів. В кождім селі, крізь яке поїдеш, скажи, що за тобою йде війско.

— Добре, сотнику. Ротмістр сказиться — чура відповів сміючись.

— До Бродів причвалаєш о днину скорше як ми. Скоро почуєш, що рота вже надійшла, зараз сідай на коня і втікай далі. Дожидай мене в Радивилові. Але так, щоби там ніхто не знав, хто ти. Маєш гроші?

— Забогато. З тим, що маю, і до Суботова заїду.

— То гони!

Чура почвалав вперед, Хмельницький звернувся до візника.

— Чи ти, Гриню, тямиш, що маєш сказати, як би тебе хто спитав, куди я їздив?

— Тямлю, пане сотнику.

— До тебе може причепитися ротмістр.

— Я вже буду знати, що йому відповісти.

— Він ще може спитає тебе, як я живу з чигиринським підстаростою, та чи дуже люблю його.

— Сказати так, як воно справді є?

— Він вже питав Северина. Северин відповів, що ми мабуть приятелі, бо я пю з ним, він пє зі мною. Треба, щоби й ти сказав таксамо.

— Скажу таксамо, але троха ліпше.

— Як би ротмістр гадав, що ти маєш яку злість до мене, то може ще більше тягнув би тебе за язик. Мені треба знати, що ті Ляхи про мене хочуть знати. Як би то зробити, щоби він гадав, що ти маєш до мене злість?

— Як ротмістр надїде, ганьбіть мене і дайте мені в писок.

— Я так не хочу.

— Надуюся, то не буде боліти.

— Може би зробити инакше. На плечі під свитку всунь дергу: Я тебе пару разів стягну пуджівном по хребті.

— І так добре. Сперш, як ротмістр буде далеко, але вже буде видіти нас, почастуйте мене по пиці. Він не буде бачити, вдарили ви, чи тільки махнули рукою. Я стану боронитися. Тоді ви вихопіть з моїх рук пугу, і пуджівном гатіть по хребті. Гатіть добре, бо крізь дергу і свитку не буде боліти.

Гринь, держачи горішний кінець пуджівна в руці, поставив долішний на землі і по середині наступив ногою. Пуджівно трісло і переломилося. Оба кусники ще тільки слабо держалися купи.

— Ти нащо зломив? — Хмельницький спитав. — Як вдару тебе, то до решти зломиться.

— Саме на те, щоби на моїм хребті до решти зломилося. Нехай ротмістр гадає, що ви з такою силою били.

Ще добру хвилю Гринь і Хмельницький сиділи під лісом край дороги, коли від села закурилося. То надїздила рота. Оба схопилися і вийшли на середину дороги. Попереду роти їхав ротмістр. Коли вже наблизився настілько, що міг бачити, Хмельницький вхопив Гриня за чуприну і замахнувшися, будь тоби вдарив поза уш. Гринь став утікати, полишивши пугу в руці Хмельницького. Сей за ним і бив пугою по хребті. При третім ударі пуга до решти зломилася. В руці Хмельницького лишився кінець пужівна.

— За що ви його бєте? — ротмістр спитав, надїхавши.

— Сучий син вже знає, за що! — Хмельницький відповів. — Нехай не пхає свого носа до чужого проса.

— Може то він перестеріг ту громаду, що за нами?

— Перестеріг? Та нащо і перед чим?

— Ми хотіли поживитися, але обійшлися одним смаком. Коли ми надїхали, в церкві били дзвони, народ збігався не лиш з колами, ціпами й сокирами, але також з рушницями. І звірські гайдуки вискочили проти нас. Хтось мусів сказати в селі, що ми йдемо і, очевидно, не пройдемо не виреквірувавши села. Перестерегти міг тільки такий, що раньше ішов з нами і перед селом випередив нас. Ви, гадаю, не зробили сего. Отже зробив, сучий син, ваш візник. На гиляку його!

(Дальше буде).

рів викристалізувалися в цих бурсах?! Я певний, що якби не ці бурси, більшість хлопців сталаб кацапами, зрадниками свого народу.

Мушу зазначити, що Яворський удержував бурси в Новому Санчи та в Горлицях майже своїм коштом. Батьки наші, та й ми самі, не розуміли цього, що совітник давав свої гроші, свою нафту і т. п. Ми все гадали, що ми платимо і нам це належиться! Та ні. Ми не платили. **Нам давано милостиню. Ми мали майже за дурно: помешкання, харчі, прання** — а в замін жадано від нас лише науки й **пильности! А для кого? Для совітника? Ні! Для нас самих, для нашого добра та для нашого народа!**

Дальше Яворський заснував Лемківський Банк, який опісля перемінено в Лемківський Союз.

Яворський сам пильнував і доглядав всього особисто. Візитував бурси, заохочував хлопців до роботи, бодріщих та пильніщих брав під свою руку і давав роботу в своїм банку, старався о лекції — і неодному в біді поміг.

Не диво, що всі бурсаки полюбили його мов рідного батька!...

За його отже почином та його заходами лемківські діти ставали свідомими Українцями, і цю свідомість несли під свої селянські стріхи, розбиваючи марево темноти і зрадницьке кацапство!

Кацапство — бачучи гіґантичні кроки поступу національної роботи Совітника і молодих ідейних робітників, виповіло війну українській ідеї! І тут заслуга Яворського. Кацапство, що спало сном блаженних та чекало приходу „білого царя", мов жиди Месії, заворушилося і взялося до роботи! Хоч ширило воно злі і гадючі ідеї — таки оснувало читальні Качковського, заохочувало нарід до читальні, газет і книжки. Читаючи ріжні газети і книжки, нарід вчився думати і розуміти життя та інтересуватися політикою.

Думання та критичний розгляд справи — змусили богато лемківських бурсаків, інтелігенцію по селах, вихованих в москвофільському дусі, змінити свої переконання і стати справжніми Українцями.

Праця, горячкова праця була в повному розгоні... В тертю та боротьбі викрешувалася здорова ідея, викришталізовувались чисті характери!

Та війна перервала нитку творчого життя... Австрійський імперіялізм на підшепти Поляків ломив наше дерево. Винних і невинних арештував, Українців москвофілів замикано в Талергофах!

Переслідування ці зближали синів одного і того самого народу, що ворогували зі собою лише ізза темноти!

Так зближили їх — що навіть по революції йшли разом проти Польщі! — Та, на жаль, не довго!— Знов пішла ворожнеча— знов ненависть ожила— а скористав з цього ворог!

І сьогодня Лемківщина в польській неволі! Вся робота Яворського і других молодих робітників запропастилася!

Лемка забуто!

І де-ж ці українські ученики? Де-ж ці діти совітника Яворського, виховані в його бурсах? — Де-ж ті, хочби і москвофільські ученики? Чому-ж забули Лемка? Чому-ж погодилися з фактом поневолення Лемківщини?

Товариші! Памятаючи заслуги і тяжкі труди покійного совітника Яворського, згадавши упавших на поли слави Лемків-учеників та селян, що бились за волю всього українського народу — ми не сміємо мовчати і жити життям трутнів!

Вашим обовязком є — віддати свій довг! Віддати його зможете лише працею і трудом для своєї Лемківщини! Тож я взиваю вас, Товариші, Тебе, вся лемківська еміграціє — возьмімся спільно до роботи і віджививм память та діло совітника Яворського — працюймо для Лемківщини!

Покажім ділом, що ми не забули ні заслуг ні діл наших провідників, ні не виреклися свого народу!

Початком хай буде — створення Комітету Допомоги Лемківщині!

Линден, Н. Дж., 21. мая 1927.

Петро Ковальчик.

ГРОМАДИ — ПОЗІР!

В „Свободі" ч. 120, з дня 25. мая ц. р. поміщена копія письма папського делеґата з Вашингтону арх. П. Фумасоні Біондія, яке розіслане до підпису тим священикам, котрі станули спільно з народом до боротьби з рутенським епископом Богачевським і його прислужниками.

Хто тільки бере участь в цій боротьбі по стороні українського народа, той чується вдоволеним, що і йому в його життю довелося стати в ряди борців за права свого народа.

Як в кождій боротьбі, так і тут треба людей таких, які стояли би на чолі та своєю відвагою а головно витревалостю були примірим для других, головно для слабодухів.

В перший мірі треба таких провідників з боку священства.

Правда, поважне число священиків станули рука в руку з зародом до боротьби, але що з того, коли тепер зачуваємо, що і ті священики задумують піддатися і підписати ганебне письмо.

Цей відворот не дасться ніяк оправдати. Бож ті самі отці, вступаючи в боротьбу, певно знали, що цего рода боротьба викличе ненависть зі сторони властий, а вслід за цим прийдуть всякого рода кари, як суспензи, екскомуникі і т. п. розпорядження. Колиж вони цього боялися, то чому зачинали? А почавши, чому тепер зі встидом завертають? Чи може цолишив їх у боротьбі український нарід? Думаю, що ні! Був я наочним свідком в парохії в Перт Амбой, Н. Дж., де в неділю дня 29. мая ц. р. відбувся в цій справі парохіяльний мітинг і де по безсторонним вияснению справи всі присутні, як один муж, заявили вести цю тяжку, але чесну боротьбу далі аж до кінця. Певно, що і по других громадах люде не упадають на дусі і думаю, що не упадуть, хоч би і священики їх опустили. У нас тепер війна. А коли на полю битви старшина чи то зі страху, чи то задля яких інших причин покидає фронт і своє військо, тоді провід перебирають рядові. Так і в нас повинно бути. На все можна знайти спосіб і розвязку.

Дальше читаємо в цім самім числі „Свободи", що це розіслане письмо мають священики підписати на протязі 15. днів (реченець кінчиться в понеділок, дня 6. червня ц. р.) На тім письмі має бути ще печать парохії. Підпис і печать означує, що священик не лише сам, але і ціла громада мають признатися до вини і виречися всякого домагання пошановання його прав, як рівнож зречися українського імени, а позістати разом з священиками рутенцями. Бо до рутенців заадресоване це письмо, так стоїть виразно в письмі.

Громада повинна добре тепер уважати на те, на що і для яких цілей вживається парохіяльної печати.

Йосиф Буката,
Перт Амбой, Н. Дж.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1928.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань між американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошеннє до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1928 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься присилати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриттє коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СТ. ЛУИС, МЕЗУРЕ.

Продають церкву церковної громади, а громада про це нічо не знає.

Українська церковна громада в сій місцевости має гарну й велику церкву й два парохіяльні доми. Разом се представляє гарний маєток, який під добрим священиком мігби зробити народови прислугу. А народа нашого тут є немало.

Якийсь час тому назад один з наших парохіян, переходячи припадково попри церкву, опинився там групу людий, оглядаючих церкву. З цікавости спитав він, що вони там збираються робити. Кажуть йому, що вони купці та прийшли торгувати церкву. Казали йому, що церква виставлена на продаж.

Наш громадянин до церкви й на церковні мітинги ходив точно, але про щось подібного ніколи не чував. Росповів він громадянам, що він бачив і чув. По громаді пішла чутка немов пожар, що священик з кількома урядниками продає церкву. Щоби боронити свого добра, громадяни скликали до Народного Дому великий мітинг церковних громадян. Бесідники на сім мітингу закидали свому священикови, що він заповів був річний церковний мітинг на 1. годину пополудни, а відбув його о 10. рано, що на тім мітингу брали лишень участь люди, з якими священик змовився, та що в сей спосіб виключив з церковного уряду всіх немилих людий, а лишив тільки таких, які йому на все сліпо потакують. Бесідники закидували пароховм, що він опирається на таких людях, які цураються України й Українців.

По таких промовах присутні церковні громадяни ухвалили резолюцію з протестом проти поступовання пароха й церковного комітету, а спеціяльно проти продажі церкви. Сі резолюції доручено того самого дня пароховм, яким тут є о. Василь Мереньків, колишній директор славного „Амеруса".

За комітет протестуючої громади:

Іван Добромільський, Юліян Микуляк, В. Щупляк, В. Добуш, С. Стецик, Василь Голдак, Майк Кульчицький, М. Дмитришин, Дмитро Друнко, Петро Ярема, Теодор Владика, Михайл Бартош.

ЧЕСТЕР, ПА.

Збори місцевого відділу Союза Українок.

Дня 10. марта засновано в нас за старанєм громадянки Катерини Бобяк відділ Союза Українок, а дня 1. мая відбулися збори Союза, на які запрошено головну секретарку, п. Олену Лотоцьку з Ню Йорку.

Збори відчинила К. Бобяк як предсідателька та вказала на ціль сходин. Гром. Василь Локуш висказав своє одушевлення з приводу організовання українських жінок.

П-ні Олена Лотоцька вияснила в своїй промові цілі Союза Українок, вказуючи на обовязок свідомої української жінки належати до Союза у власнім інтересі і в інтересі загально-народнім. Українська жінка мусить зорганізуватися, щоби легше боротися разом з чоловіками о визволенне нашого народа. Пані Лотоцька говорила далі в англійській мові до нашої молодежи, взиваючи її до читання українських книжок, до вивчення своєї історії та до шановання української мови.

При кінці промови пані Лотоцька вручила грамоту предсідательці Марії Локуш, а маленька дівчинка П. Бобяк вручила знова п. Лотоцькій від честерських жінок китицю квітів як вираз подяки за її щирі слова, які публика так горячо витала.

Дальше говорив п. В. Лотоцький, звертаючися до чоловіків з зазивом, щоби не боронили жінкам належати до своїх організацій. Він говорив, що вже навіть Туркиня скинула зі своїх очей кількасотлітну заслону і глядить иншим оком на завдання жінки. А наша жінка не мала і не має ніяких ніякої заслони і в силі чей-же добачити кривди нашого народа.

Гром. Ева Хомиц взивала жінки, щоб виховували своїх дітей в українськім дусі, бо це є головний обовязок матери. Вона згадала про пок. Ольгу Бесарабову і радила йти жінкам слідами тої мучениці в завзяттю і посвяті.

Гром. Параскевія Чопик апелювала до чоловіків, щоби розуміли вагу жіночої організації і не робили перешкод своїм чоловікам, коли вони захочуть до цеї організації вступати. Гр. Іван Найда з Филаделфії виказував користи жіночої організації і витав повстаннє Союза Українок в Честер.

На покриттє коштів зібрано $24.45. Зборам хотіли перешкодити наші червоні, але п. Лотоцька дала їм належну відправу.

П-ні К. Кобяк подякувала п. Лотоцькій і другим бесідникам за труд і на тім збори замкнено.

По зборах вписалося до відділу 12 нових членів. Відділ Союза Українок в Честер має тепер 51 членів жінок. Маємо надію, що і по других громадах піде організація нашого жіноцтва по тій самій добрій дорозі, що у нас в Честер.

Константина Матис,
Феся Стецій, писарки збор.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Гостина головного предсідателя.

На просьбу Тов. Січ, від. 282 У. Н. Союза, прибув до нас гол. предс. Теод. І. Грицей в цілі полагодження деяких непорозумінь в тімже відділі.

В неділю 22. мая с. р. було засіданне Бр. Св. Петра і Павла, від. 39. У. Н. Союза, в якім рівнож взяв участь гол. предсідатель та пояснював деякі справи У. Н. Союза запросив урядників і членів до дому Тов. Січ на вечер в цілі дальшого обговорення Сиротинця і других справ Союза. Заповіджене засіданне Тов. Січ, від. 282 У. Н. Союза відбулося о годині 2-гій по пол. в як найкращім порядку. Особливо треба піднести, що наші женщини, котрі є рівнож членами У. Н. Союза, від. 282, явилися численно, брали участь в нарадах і остали до кінця засідання аж до 7 години вечером. Честь таким жінкам, що дбають про добро Союза та своє власне, що інтересуються народними справами.

Засіданне отворив предс. від. гр. Гр. Белдзіш. Прочитано протокол. Справи пояснив предсідатель відділу, а члени висказували свої гадки і погляди. По них забрав слово гол. предс. Т. Грицей та виголосив двогодинну промову, в якій обговорював справу господарки по відділах.

По резиґнації відділового предсідателя гр. Белдзіша, — вибрано більшостю голосів гр. Олексу Шмокалюка на предсідателя. По виборі відспівано „Ще не вмерла" і „Не пора", а члени вдоволені зі зборів розійшлися.

По зборах зібралися урядники і члени усіх трох відділів У. Н. Союза, т. є: 39, 282 і 317 в гали Тов. Січ. Всім їм представив п. Грицей справи У. Н. Союза, користи з нових родів обезпечення, справу будови Сиротинця і захисту для старців, як рівнож на спеціяльний запит пояснив вкоротці справу церковно-народної боротьби в Америці. Зібрані були дуже вдоволені і зложили по черзі гол. предс. Теод. Грицеєви подяку. Дякували бувший предс. від. 282, Гр. Белдзіш; предс. від. 317 гр. Осухівський; секр. від. 39 гр. І. Фецич а також предс. уряду парохіяльного.

Союзовець.

ПАМЯТАЙТЕ НА РІДНИЙ КРАЙ!

При кождій нагоді збирайте на: Рідну Школу, інвалідів, сиріт та політичних вязнів в старім краю.

Жертви належить слати до краю через:

OBYEDNANYE
P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Січи на революційний фонд.

Нюйорські Січи: ім. Богдана Хмельницького і Січ Чорноморська зложили по $25 на революційний фонд в краю.

Разом вислано до Обєднання $50. В тій сумі находиться $7, які зібрано гостей з жертв зібраних на 25-літнім подружнім ювилею січовика Андрія Левицького.

... Гаврилюк, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Замісць святочних желань на Рідну Школу, а з хрестин на Інвалідів.

Замісць висилки святочних желань зложили на Рідну Школу слідуючі по $2: о. Е. Сидоряк і А. Яворський; по $1: К. Рибак, Я. Гайдук, А. Пахолок, З. Кирик, П. Паньчишин, О. Шмокалюк, В. Намісняк, А. Андрусишин 50 ц.

Разом зібрано $11.50.

На хрестинах в п. Осухівських зложили на наших інвалідів: Віктор Осухівський $2; по $1: К. Рибак, Юстина Рибак, Евдокія Матвіїв, Т. Андрусишин, А. Яворський, Анастазія Шмокалюк, І. Лущак; по 50 ц.: Н. Мельник, О. Шкляренко, Г. Белдзіш, Т. Велич.

Разом зібрано $11.

До Обєднання в Филаделфії вислано $22.50.

Антін Яворський.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

З прийому на Рідну Школу.

При українській греко-католицькій церкві св. Арх. Михаїла, Сестриство Пр. Д. Марії устроювало в провідну неділю в церковній галі обід, котрим зайнялись п-ні К. Климковська і А. Дубель. При тій нагоді гр. Петро Гричанник піддав думку, щоби шановні гості зложили якийсь дар на Рідний Край.

Збіркою занялись о. Волинець і І. Плуговський, а дари зложили слідуючі особи: по $1: о. Волинець, І. Плуговський, П. Гричанник, Мих. Довгий, Т. Угрин, Н. Муданка, Гр. Стасишин, А. Лисак, Н. Бурбела, Т. Матвійчук, Т. Матвійчукова, Василик, П. Климковський, І. Вітенко, П. Тодорчук, В. Литвинюк, І. Славнік, Р. Голубович, Г. Козоль, Ф. Попелишин, Т. Дахневичка, Д. Завацький, В. Завацька, С. Дикун, Н. Гафийчук, В. Любинецький, І. Чайковський, А. Ліпцан, В. Огоновський, П. Федишин, П. Карецький, О. Маркіза, М. Маркізиха, Н. Рошко; по 50 ц. Броков, М. Борецька, М. Данкевич, А. Мурин, О. Дубель, В. Білоус, С. Чайковська; Г. Орлиманчук 25 ц. Дрібними жертвами зложили $1.34.

Славні Товариства офірували зі своїх кас: Українська Січ $15.00; Товариство Любов, від. 370 У. Н. Союза $10.00. Разом зібрано $64.09, які вислано чеком до Обєднання у Филаделфії, Па.

Мих. Довгий.

Наші діти.

Малий Івась (до матері). Мамо, як я колись оженюся, би, то взяв би собі дуже подібну жінку.

— Та, чому, сину?

— Щоби мені не було жаль, колиб вона померла, або колиб розвелася зі мною.

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

відбувшогося в днях від 16.—18. лютого 1927 р.

(Докінчення).

Дискусія в справі Дому У. Н. Союза.

Контрольор О. Рекрут заявляє, що сей факт був вже нераз порушуваний і є вже загально знаний, що помішення гол. канцелярії не є відповідне для теперішних поширених потреб організації. Сама контрольна комісія вже не раз звертала увагу як Екзекутиві так і цілому зборови гол. уряду, що навіть є вже відповідні ухвали, поручаючі сей дім У. Н. Союза продати і купити новий, або старий відповідно перебудувати, при чім було вже предвиджене і одобрене можливість перенесення гол. управи до іншої місцевости, а однак в тій справі нічого не робиться, кромі нарікань на брак поміщення і через то відповідних обставин для дальшого розвою організації і заявляє, що пора вже нарікання залишити, а взятися до діла.

Гол. предсідатель Т. Грицей інформує, що Екзекутива не занедбала в сій справі зробити все, що було в її силі. В міру винесених попередно в тій справі ухвал гол. уряду як і ухвал власних, не могла більше зробити, як: провірити при помочі будівляних знатоків теперішний стан мурів дому У. Н. Союза і безпеченьство в нім дальше працювати; провірити можливість продажі сего дому, а закупна іншого в іншім місци в найблизшій околиці або в Ню Йорку; провірити можливість купна сусідного дому на се, щоби оба доми перебудувати на оден, або на їх місце вибудувати зовсім новий. Висліди тих провірювань Екзекутива подавала вже до відома на засіданнях і членам через протоколи. Ситуація є така, що теперішне поміщене не лиш за мале, але й небезпечне. Мури і стелі зарисовуються і вже довго не видержуть тягару, на них вложеного. Реперація булаби коштовна і не далаби більше місця. Виглядів на продаж сього дому в теперішний час нема зовсім. Купно дому в іншім місци і його відповідна перебідка для наших потреб, а передовсім на друкарню, і кошта перенесення доходять до застрашаючих сум. Так само вибудуванє відповідного будинку в іншім показнійшім місци, чи то в Джерзи Сити чи в Ню Йорку, мусить коштувати велику суму гроша. Купити сусідний дім на се, щоби його з нашим в оден перебудувати, або на місци обох поставити оден новий, показується найпрактичнійшим і найтаньшим виходом з ситуації. Після опінії будівляних знатоків така перебудова потягнулаби за собою конечність розібрання майже всіх стін, кромі одної або двох зовнішних. Вибудування зовсім нового будинку коштувалоби о одну трету часть більше, але се буби зовсім новий огнетревалий будинок, відповідаючий потребам гол. канцелярії з всіми її департаментами і друкарні Свободи. В сумах то все представляється менче більше так: Купити відповідний дім або виставити новий в Ню Йорку, або в ліпшім місци в Ню Джерзи, потрібно около 250 тисяч долярів. Побудувати новий дім на двох лотах тут, де ми тепер є, можна би коштом 100 до 150 тисяч долярів.

Гол. радний С. Матчак висказує погляд, що хочби се й було правдою, що околиця, в якій тепер є дім У. Н. Союза, з оглядом на отворенє нового тунелю в іншім місци станеться тихою і відповіднійшою для офісів та піднесеться на вартости, так воздух тут прямо неможливий.

Менаджер С. Ядловський говорить, що до воздуху можна привикнути та що воздух тут не є гірший, як в Ню Йорку і в цілій околиці. В суті речи теперішне місце не таке зле. Маємо два фронти парку, що є ліпше, чим в ряді тісної улиці. Досить воздуха і світла. Спокійно і в добрій комунікації з Ню Йорком і околицею. І в дійсности зовсім нема потреби місце зміняти, а тілько потрібно відповідного будинку.

Др. Клим пропонує, щоби сей дім продати, а купити в іншім місци.

Гол. радний М. Петрівський пропонує, щоби закупити десь Сиротинець і при нім примістити гол. канцелярію У. Н. Союза, а Свободу перенести до Ню Йорку.

Відтак передискутовано всякі інші можливости розвязки питання Дому У. Н. Союза і сконстатовано, що друкарня мусить остатися під боком гол. канцелярії, що взагалі офісу нікуда далеко від теперішного місця переносити не потрібно, та що розвязка лежить в самім домі, а не в місци і тому треба рішати про його кошти, а не про його положення.

Гол. фін. секретар звертає увагу, що гріш, інвестований на дім, хоч се буде власність організації, однак мусить давати дохід бодай в сумі, рівнаючійся процентови від вложеного капіталу. Чим більший буде вложений на ту ціль капітал, тим більший буде процент. Ані Свобода, ані гол. канцелярія не в силі будуть оплатити ренту, рівнаючого процентови від вложеного капіталу, хочби лишень сотки тисяч долярів і тому, рішаючи про будову, треба мати ще і се на увазі, щоби той дім міг приносити відповідний дохід, або іншими словами, щоби той дім, кромі приміщення для гол. канцелярії і Свободи, міг приносити дохід з винайму офісів, галі, або мешкань.

Гол. радний С. Матчак пропонує, щоби точно означити висоту суми, яку можна би інвестувати в відповідну будівлю, після чого Екзекутива моглаби знати, що може, а чого не може, чи робити що на тім місци, чи переноситися в інше.

На внесенне д. О. Рекрута, поперте д. В. Гришком, формально ухвалено будову дому коштом $100,000 в Джерзи Сити або в іншім місци коштом $200,000, при чім уповажняється Екзекутиву порobити заходи, пляни і купно сусідного дому, з тим, що на случай переносин до іншої місцевости справа мусить іти ще раз під голосованне і мати згоду більшости всіх членів головного уряду.

Гол. містопредсідатель звертає увагу, що річне засіданне добігає вже до кінця, однак тому, що ще всі присутні не вичерпані і прийдеться ще кілька годин посидіти, з огляду на пізну пору, пропонує зробити перерву на вечерю, а опісля продовжувати засіданне аж до кінця, щоби слідуючий день, суботу, мож лишити в цілости позамісцевим урядникам на відпочинок і поворотну дорогу домів, що й формально ухвалено.

Сесія вечірна.

Головний предсідатель Т. Грицей піднесить, що все було звичаєм при кінци річного засідання призначати ріжні суми як жертву на потреби рідного краю і пропонує, щоби і се засіданне взяло ту справу під розвагу і закінчилося таким же добросердним ділом, на сповнення якого вижидають в ріжних потребах поневолені наші браття в рідним краю. Відтак переказавши гірке положенне українських старокраєвих інституцій, їх покдики-відозви і просьби та надії на нас і переказавши подібно, що в тих справах робить Обєднанне Українських Організацій, якого він є касієром, просить тую справу взяти під розважну дискусію і винести відповідну ухвалу.

По довшій дискусії, в якій брали участь всі присутні гол. урядники, на формально поставлене внесенне ухвалено вже асигнувати суму $600 на слідуючі старокраєві потреби: на Рідну Школу $200, на Інвалідів $100; на політичних вязнів $100, на Тов. Просвіта $50, на памятник Івана Франка $50, на український Музей у Львові $50 і на лемківську бурсу в Сяноці $50.

Гол. містопредсідатель М. Угорчак в довшій і річевій промові перейшов історію У. Н. Союза від самих початків, вказуючи на безкористну працю її каменярів-оснувателів, великі заслуги в осягненню теперішних успіхів, і зближаючийся 25-літний ювилей неструдимої повної пожертвенности організаційної праці одного з присутних гол. урядників, чим викликав для нього горячу і щиру овацію, і має намір тую щасливу хвилю зазначити в історії організації відповідним актом гол. уряду так, як се в таких случаях в культурних людий водиться, однак ювилят в скромности своїй виміг на присутних, щоби не робити розголосу з того приводу, бо після його погляду, так як він працював як міг найкрасше, так за се його організація як могла оплачувала і він жадних більше претенсій не має. Випросив собі навіть згоду, щоби його імени до протоколу не подавати.

Відтак гол. предсідатель Т. Грицей подякував всім зібраним гол. урядникам за понесені труди і витревалість в переведенню сего річного засідання, просив о дальшу співпрацю, а в кінци на формально поставлене і ухвалене внесенне засіданне замкнув, а присутні розпрацщалися, розійшлися.

Т. Грицей гол. предсідатель.
І. Каштанюк, гол. рек. секретар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА.

ВІД КІЛЬКОХ ДНІВ появляється в нашій часописи „ОПОВІСТКА", в котрій проситься наше українське громадянство тут на імігранції о надсиланє до адміністрації Свободи своєї адреси і професії для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Щоб улекшити сю справу нашим бізнесменам, професіоналістам та підприємцям, поміщаємо подібне для сеї цілі купон і просимо всіх, кого се інтересує, точно його виповнити, вирізати і приспати до адміністрації Свободи.

При сім хочемо заявити, що сим хочется осягнути дві ціли: Перша подати в календарі на 1928 рік головніші професії, культурні підприємства фінансові інституції, кооперативи і інші громадські установи, повдаючи їх характеру. Друге: перевести ревізію всіх українських бізнесменів в Америці, щоби мати поняття, як ми стоїмо тут під зглядом індустрії і торговлі.

Безпеpечно, не всі Українці бізнесмени читають наш орган і тому просимо дорогою звертаємося до сих, що її читають і будемо просити, щоб кождий з них злохочував в своїй місцевості випелнити сей купон або подати на письмі кождого Українця, що провадить бізнес подати його до нашої адміністрації.

КУПОН.

....
(Напишіть під яким іменем провадите свій бізнес чи професію)

....
(Що за бізнес чи професія маєте).

....
(Тижневий оборот).

....
(Адреса)

Виповніть повисший купон і зашліть до: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЖАРТИ.

— В Італії підчас розкопок найдено цілісенькіх 6,000 ваз.

— Видно, що тоді служба не била так посудини, як тепер.

Короткозора пані (до робітника, який виставився із отвору каналу лише горішньою частю тіла й курить): „Ну, такий маленький хлопчик іще не повинен курити!"

Дві жінки сваряться. Одна сумнівається щодо краси другої. На те тамта:

— Ну, ти певно не вважаєш себе нагородженою красою?

— Ні! — каже перша — але дивлючися на тебе, мушу собі сказати: „Ну, твоя мати мусіла дуже любити тебе, коли виховала тебе!

Молоде подружа.

Він: Добрий вечір, серденько, чи вечеря готова? Я нині в офісі тяжко напрацювався, то голодний тепер наче вовк.

Вона: Ах, мій дорогенький, мені дуже прикро. Мусимо піти на вечерю до гостинниці, бо я загубила ключ від отвирання консерв.

Добрий спосіб.

В однім театрі молода, недосвідчена акторка мала грати головну ролю в премієрі. Директор не похочував, але акторка була своячкою найбільшого мецената (прихильника) театру. Автор також нерадий був з того; переконував, що недосвідчена акторка не зуміє віддати великого жалю й болю, яка то сцена приходила при кінці другої дії. На здивовання всіх акторка віддала цю сцену дуже природно. Всі задивувалися. Розпснив це директор, який признався, що дав акторці черевики на два числа за тісні; тому вона так природно віддала біль на сцені.

Мисливець: „...тоді я вистрілив рівночасно з обох дул рушниці... Десять кроків перелім мною лежав неживий дикий кабан.

Один з слухачів: А як довго той кабан лежав уже неживий?

Одного лікаря, що пристрасно любив грати у карти, відірвали від улюбленої гри й покликали до хорого. Лікар узяв хорого за пульс і став числити півголосом: „...Сім, вісім, девять, хлопець, дама, король, ас!"

Директор: Ви хочете бути актором? То мусите передовсім дати пробу вашого акторського таланту!

Кандидат на актора: Я просив би дати мені зачет на платню!

„Таки її правда".

Чоловік і жінка ідуть санями через ліс. Усе довкола вкрив грубий сніг. Чоловік побачив на дереві крука.

— Бачиш, Евфеміє, ось на дереві сидить крук.

— Ти дурний, та де ж то крук, то галузка така чорна.

Наразі „чорна галузка" піднялась і полетіла. Чоловік глянув тріюмфуючо на жінку. Жінка, щоби таки показати, що вона мала рацію, каже:

— Але не була подібна на крука!

— Гей, приятелю! Я чув, що ти заручився на Різдво?

— Я?! Навіть мені не снилося!

— Ну, коли так то бажаю тобі щасливого нового року!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ